ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію **Твердохлібової Яніни Миколаївни**

«Методика художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (образотворче мистецтво)

Актуальність теми дослідження

Підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва з високим рівнем професійної здатності до педагогічної і творчої діяльності набуває особливого значення в умовах реформування сучасної української освіти. Здійснюючи теоретичне осмислення даної проблеми, Я.М. Твердохлібова приходить до необхідності наукового розгляду питань методики художньо-графічної підготовки майбутнього учителя образотворчого мистецтва.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

До вирішення проблеми обґрунтування та експериментальної перевірки методики художньо-графічної підготовки майбутнього учителя образотворчого мистецтва Я.М. Твердохлібова підходить з позицій урахування основних концептуальних, теоретичних та методичних аспектів професійної підготовки фахівців у закладах вищої педагогічної освіти.

Авторкою чітко означено науковий апарат дослідження. Згідно поставленої мети, обраних об'єкту та предмету сформульовані його основні завдання.

Структура дисертації відтворює логіку проведеного дослідницею наукового пошуку та підтверджує новизну, теоретичну і практичну значущість проведеної роботи. Аналіз тексту дисертації дає підстави стверджувати про вичерпність проведеного дослідження.

Джерельна база дисертації складає 301 найменування (із них 4 іноземною мовою) у списку використаної літератури, що свідчить про грунтовне опрацювання проблеми і належний рівень наукової підготовки авторки.

Значущість результатів дослідження для науки і практики та можливі шляхи їх використання

Наукова новизна результатів дослідження, проведеного Я.М. Твердохлібовою, полягає у тому, що авторкою вперше здійснено обґрунтування організаційно-методичної моделі та експериментально перевірено методику художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Конкретизовано поняття «художньо-графічна підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва», визначено його зміст і структуру. Удосконаленню підлягали зміст, форми і методи викладання дисципліни «Теорія і практика графіки».

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні у процес художньо-графічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що здійснюється у закладах вищої освіти України, розроблених дисертанткою сучасних науково-методичних матеріалів: навчальних посібників, методичних рекомендацій, наочно-методичних матеріалів для навчальної, самостійної, науково-дослідницької та творчої роботи студентів.

Про основні теоретичні положення та отримані результати дослідження дисертантка доповідала на міжнародних та всеукраїнських конференціях та відобразила їх у 16 наукових публікаціях, з яких: 1 навчально-методичний посібник (у співавторстві), рекомендований МОН України, 11 статей у наукових фахових виданнях, 1 стаття опублікована закордоном та 3 у інших виданнях.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Структура дисертаційної роботи Я.М. Твердохлібової є логічною, відповідає меті та завданням дослідження, забезпечує детальне висвітлення отриманих автором результатів.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, розкрито ступінь розробленості проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи

дослідження, окреслено його теоретико-методологічну основу, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про їх апробацію та впровадження у практику підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

У першому розділі дисертаційної роботи дослідницею здійснено структурний аналіз методологічних засад художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

З'ясовано сутність художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва як цілісної методичної системи. На першому етапі її реалізації відбувається формування знань та закладаються основи образного сприйняття дійсності та графічних творів, художнє уявлення про графічну діяльність; на другому – забезпечується формування системи художніх умінь та навичок у графічному зображенні форми; на третьому – відбувається опанування базових основ художньо-образної мови графіки, закономірностей образотворення у графічній композиції.

У другому розділі дисертантка здійснює обґрунтування педагогічних умов художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва та розробляє її організаційно-методичну модель представлену цільовими, змістовими, процесуальними і результативними елементами.

Викликає інтерес відображена в моделі структурно-функціональна траєкторія художньо-графічного навчання студента у єдності художньо-образної і художньо-аналітичної діяльності.

Вдалими, на нашу думку, є схематично відображені складники методики викладання дисципліни «Теорія та практика графіки» в освітньому векторі художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (с.116) та структурно-функціональна модель педагогічного управління процесом художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (с.126).

Як позитивне відзначимо, що обґрунтування організаційно-методичної моделі авторка здійснює використовуючи ідею технології управління педагогічним процесам, що дозволить спрямовувати викладача на розробку та

прийняття управлінського рішення щодо змісту, планування, організації його виконання, здійснення обліку і контролю, корекції та регулювання.

У третьому розділі дисертанткою висвітлено зміст експериментальної роботи з упровадження методики художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва та перевірки її ефективності.

Перебіг формувальної роботи відбувався відповідно із розгортанням рівнів художньо-графічної діяльності студентів: адаптивного (оволодіння початковими знаннями); художньо-репродуктивного (усвідомлення графічної мови, практичного оволодіння художніми способами та прийомами формоутворення); особисто-продуктивного (усвідомлення сенсу способів та дій графічної діяльності у відтворенні художнього образу засобами графічної мови) та суб'єктивно-професійного (творче самовираження особистості в мистецькому просторі).

Протікання процесу художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва дисертантка забезпечує системою авторських навчальних і творчих завдань, що передбачають взаємозумовленість у графічній практичній діяльності студента художньо-аналітичних і художньо-образних способів дій, спрямованих на пізнання й реалізацію знань з основ мистецтва графіки.

Дисертанткою систематизовано і узагальнено хід та результати експериментальної роботи. Ефективність розробленої методики доведена засобами статистичного аналізу отриманих результатів, що дає підстави стверджувати про доцільність її впровадження у практику художньо-графічної підготовки майбутнього учителя образотворчого мистецтва.

Робота завершується висновками, які логічно відображають зміст дисертації та презентують її основні результати.

Зміст автореферату висвітлює основні положення дисертації, відображає результати і висновки, викладені у дослідженні та не містить інформації, яка не відображена в самій роботі.

Дискусійні питання та зауваження

з приводу окремих положень дослідження

Надаючи позитивну оцінку здобуткам дисертантки, вважаємо за необхідне звернути увагу на такі дискусійні положення та зауваження до поданого дослідження:

1. Сутнісну характеристику художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в сучасних умовах розвитку художньо-педагогічної освіти в Україні авторка здійснює не висвітлюючи її компетентнісну основу.

2. У висновках до розділу 1 йдеться про виявлений стан художньо-графічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва(с. 92). Але у тексті розділу розкривається лише теоретичний аспект даного питання.

3. У процесі ознайомлення із текстом роботи постало запитання чи вважаються синонімічними поняття «художньо-графічна підготовка» і «художнє навчання основ мистецтва графіки»? Якщо так, це треба було означити. Також вбачаємо некоректним формулювання «стан методики художньо-графічної підготовки» (с. 136).

4. У висновках до розділу 2 йдеться про з'ясування сутності педагогічних умов процесу художнього навчання (с. 132) та наводиться їх перелік (с.134). У тексі розділу мова йде про дидактичні умови (с. 65, 80), про педагогічні умови (с. 112) і це вже дещо інші формулювання, які водночас відмінні від наведених у організаційно-методичній моделі (с.128). Така невідповідність заважає цілісному уявленню про педагогічні умови художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва.

5. На нашу думку, не вистачає чіткості у визначеннях мети, завдань і освітнього результату, як складників організаційно-методичної моделі художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва (с 128).

6. На підставі лише анкетування студентів дисертантка веде мову про «рівень професійної діяльності викладачів» (с. 162, 163), які здійснювали художньо-графічну підготовку майбутнього вчителя образотворчого мистецтва

у ряді університетів України. Постановка питання таким чином є некоректною щодо діяльності колег, які представляють художню і наукову еліту української мистецької освіти.

Дещо знижує позитивне враження від дисертаційної роботи авторська стилістика викладення матеріалу. Однак, висловлені зауваження мають дискусійний характер і дозволяють в цілому позитивно оцінити дисертаційну роботу.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Твердохлібової Яніни Миколаївни є завершеною, самостійно виконаною, оригінальною науковою працею, що має теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку теорії та методики навчання образотворчого мистецтва.

За своєю актуальністю, новизною, обґрунтованістю і достовірністю розроблених положень дисертація «Методика художньо-графічної підготовки майбутнього вчителя образотворчого мистецтва» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), а її авторка – Твердохлібова Яніна Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (образотворче мистецтво).

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В.Г. Короленка І.М. Мужикова

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Ідентифікаційний код 31035253

Підпис І.М. Мужикової
Засвідчую
Пров. фахівець
відділу кадрів О.М.Паляниця